

TRGOVSKI LIST

Časopis za trgovino, industrijo in obrt.

Licijska knjiznica
Ljubljana

Uredništvo in upravljenje je v Ljubljani, Gradišče št. 17/I. — Dopisi se ne vračajo. — Št. pri čekovnem uradu v Ljubljani 11.953. — Št. telefona 522.

Naročnina za ozemlje SHS: letno 120 D, za pol leta 60 D, za četrt leta 30 D, mesečno 10 D, za inozemstvo 150 D. — Plača in toži se v Ljubljani.

LETI VI.

LJUBLJANA, dne 5. januarja 1923.

ŠTEV. 2.

Angleška samouprava.

Pri nas v Jugoslaviji se smatra ustava kot nekaka nedotakljiva stvar, kot nekak »noli me tangere«, kot nekaj, o čemer se sploh ne sme govoriti, kar se ne sme spremeniti, čeprav bodo to nujno zahtevali prilike v državi. Vse druge razmere pa najdemo v tem oziru v Angliji. Angleška nima pisane ustave, njen parlament je vedno hkrati zakonodajna in ustavovorna skupščina in more vedno ustavo menjati po svoji volji.

Ena izmed najizrazitejših in najšrečnejših posebnosti angleškega naroda je ta, da z največjo točnostjo uvidi času primerno potrebo spremembe ustave in sistema uprav, ki jo izvede takoj, ko se pojavi potreba, ne da bi bilo potrebno o tem dalje razpravljati.

Angleška vlada je dovolila kolonijam, da imajo svoje lastne vlade, svoje parlamente in vedno večjo samostojnost, nekatere popolno odvisnost.

Sedaj je Angleška na tem, da bi dala samoupravo tudi Škotski.

V Angliji sami je lokalna uprava tako organizirana, da omogočuje neposredni vpliv političnih in socialnih idej demokracije na ureditev in poslovanje uprave. Lokalna uprava je stvar administrativnih oblasti, ki jih izbira narod sam svobodno in nezaviso od nadzorstva državnih oblasti. Najvišja ali državna oblast

nima nobene administrativne jurisdikcije v stvareh, ki jih upravljajo izbrani predstavniki naroda v kraju, okraju in v pokrajini. Angleški »selfgovernment« (samouprava) pride do krepkega izražanja v oblastih (pokrajinah), ki so več ali manj obširne, vsaj štejejo nekatere preko pet do šest milijonov prebivalcev.

Vsaka oblast ima svoj svet, ki ga narod izbere potom svobodnih volitev, pri katerih imajo tudi ženske aktivno in pasivno volilno pravico. Ta svet se mora brigati za administrativne in finančne posle v oblasti (pokrajini). V njegovo kompetenco spadajo sledeče stvari: skrb za napredok poljedelstva in vseh panog narodnega gospodarstva; skrb za izvrševanje socialnih in kulturnih nalog; sprememb v administrativni razdelitvi oblasti (more se več oblasti zedinili, more se pa tudi ena oblast razdeliti na več oblasti); razdelitev oblasti na volilne okraje za parlamentarne volitve; registriranje pravil raznih društev; razni sodniški posli; policija v oblasti (oblast prevzame polovico stroškov za policijo, drugo polovico prevzame država); oblastni svet more ugovarjali proti vsakemu zakonskemu projektu parlementa, o katerem smatra, da je proti njegovim interesom; pod oblastnim svetom stoji prosveta in vse šolsvo v oblasti. Oblastni in okrajni sveti imajo kontrolno in vodstvo šolske uprave, v prvi vrsti osnovnih šol.

moramo takoj izpremeniti, ako čas in izkušnja prineseta kaj boljšega. Dobra iznajdba birokratizma je kratko označevanje vsebine dopisa ali akta. Vsi veste, da nosijo dopisi javnih naprav zgoraj v levem voglu besedico: Predmet. V prejšnjih nemških časih je bilo tam: Betreff..., a na dopisih mnogih nemških privatnih podjetij stoji: Betrifft... Tam se v krafskih besedah navede, o čem je razpravljal dopis. Morda bo eden ali drugi naših bralcev se povprašal, čemu pa je to dobro? Takim hočem dokazati, da je to tako dobro.

Zivimo sicer v dobi ravnateljev, saj je skoro vsak drugi, ki prega prah po ulicah, že kak ravnatelj, ali moderna organizacija gospodarskih podjetij zahteva, da se stekajo vse niti celega podjetja v eni roki. Moderna organizacija zahteva centralizacijo. Ena glava naj odloča, druge pa izvršujejo. Kjer jih veliko zapoveduje, tam ne gre. Poznam podjetje, ki ima cel tucat raznih ravnateljev, načelnikov in šefov oddelkov, pa dela vsak po svojem in cela stvar ne gre naprej. Zato je potrebna centralizacija, da morajo potem delati vsi po istih načelih in navodilih. Stvar organizacije pa je, da se delo poenostavi in olajša. Glavni vodja mora znati, da uredi notranji obrat, kakor tudi promet z odjemalcem in dobavitelji. Z malenkostnimi pripomočki se lahko mnogokrat mnogo časa prihrani. Taka malenkost je n. pr. označevanje vsebine dopisa zgoraj nad dopisom. V velikih podjetjih, se dnevno na slotine dopisov prejme in odpolje. Kdo jih pa more vse tako temeljito pregledati, da je o vsem poučen? Vodja podjetja pač ne more. Mnogokrat se muči s kakim dolgoveznim dopisom, ki obravnava malenkosti. Ako bi bila zgoraj kraško označena vsebina, bi bilo študiranje in razdelitev pošte tako, da se pospešilo. Primer:

V govoru je razlika voznine, ki je nastala pri pošiljanju glasom na ročilnega lista št. Ako bi bilo na dopisu zgoraj označeno:

Predmet: Razlika voznine iz nar. lista št., tedaj bi ta dopis hitro prišel v roke nastavljenca, kateri ima opravka s takimi razlikami. Razume se samo od sebe, da se v naročbi, v zahtevi ponudbe, opominu, reklamaciji, obvestilu o izvršitvi naročbe itd. označi tudi »predmet« fakto.

»Predmet« je sicer malenkost, ali ta malenkost je tako važen pripomoček za hitrejše poslovanje. Za to pa ne omalovažuje prošenj raznih firm, da v odgovoru označite to ali to označbo. Za organizirano vodstvo velikega obrafa je »Predmet« neobhodno potreben. Naj se ga navadijo tudi srednji in mali obrali, tedaj bo koristnost »predmeta« očita.

Naj navedem še nekaj, kar sicer ne spada k »predmetu«. Marsikatero privatno podjetje je prevzel iz državnega birokratizma registriranje pošte po številkah. Ako vpoštevamo način poslovanja v državnih napravah in v zasebnih podjetjih, ako primerjamo vrsto ali kakovost aktov z kakovostjo dopisov v privavnih podjetjih, tedaj moramo reči, da registratura po številkah ni prikladna za privatna podjetja. Ona tudi povzroča preveč dela, zamudo časa in nepotrebitno pisane. Aktivnih naprav se ne dajo primerjati s pošto zasebnih podjetij in ravnotako ni primerna za zasebna podjetja registratura po številkah. Ali kdor si jo je vpeljal, naj bo blažen v nji, jaz mu je nisem nevoščljiv. Vsekakor pa olajšuje faktumu delo z navedbo številke, katero označuje v svojih pismih in za katere navedbo v odgovoru vas prosi.

Stoletnica rojstva Pasteurja.

Dne 27. decembra so po vseh kulturnih centrih praznovali stoletnico rojstva velikega učenjaka in dobrotnika človeštva Louisa Pasteurja. Po neumornih preiskovanjih in globokih študijah je razkril Pasteur cel svet najdrobnejših, za navadno človeško oko nevidljivih malih bitij, ki jih imenujemo mikrobe, ki so neobhodno potrebni za človeka, živali in rastline, brez katerih bi nobeno živo bitje sploh ne moglo obstojati. Ako se v življenju govori o mikrobih, se pri tem navadno misli na one, ki so človeškemu zdravju in življenju škodljivi in ne misli se pa na celo vrsto mikrobov, ki so za človeštvo neprecenljive vrednosti in ki so po zaslugu Pasteurja postali za moderne vedno neizmerne važnosti.

Svoja prva globokejša raziskovanja je začel Pasteur na visoki šoli v Lille, kjer je temeljito študiral v velikih vinskih obratih proizvajanje vina in kisa potom vrenja in kisanja, pri čemer je spoznal, da se tako vrenje ne vrši po zakonih kemije, ki jih je proglašil nemški kemični Liebig, ampak da je ta proces delo živilih glivic kvasovk, ki se dajo vselej ob takih prilikah najti s primernim povečalom. Nova Pasteurjeva teorija o živem vrenju vina in ravno tako živem procesu kisanja z vsemi dokazilnimi poizkusni je načrno zadela na odločno nasprotno vseh starejših tovarishev, ki so bili trdi pristaši kemične teorije slavnega Liebiga in tudi Liebig sam ni smatrал za potrebno, da bi temeljito celih deset let odgovoril Pasteurju, ki ga je vprašal za mnenje. Več upoštevanja, nego v krogih znanstvenikov, je našla Pasteurjeva iznajdba v krogih raznih obratnikov, ki so na podlagi poizkusov prišli prav kmalu do prepričanja, kako važne so glive kvasovke za njihovo obrat in kako sta celo potrebna njih reja in negotovanje. Najtežje študije je povzročilo Pasteurjevo vprašanje o izvoru teh glivic, ker ako bi ta živa bitja nastala iz kakih nežive snovi, potem bi ne mogle biti niti začetek, niti vzrok in niti ne pogoj vrenja, ampak bi bile le proizvod in posledica tega vrenja.

Po dolgem eksperimentiranju je Pasteur končno dokazal, da se glive kvasovke nahajajo v obilici v zraku in dokler je onemogočeno njihovo vplivanje na katerokoli raz-

krojljivo tekočino potom primernega segretja in neprodušnega začepljena posode, da ostane dotlej dočinka tekočina neizpremenjena. To je bistvo takozvanega pasteurizovanja vina, mleka, konserv itd. S tem je Pasteur dosegel tudi znanstveno priznanje svoje teorije o živem vrenju, kisanju in kvašenju ter končno utrdil važno naravoslovno načelo, da vsako živo bitje nastaja samo od enakih živih roditeljev.

Leta 1865. je bila Pasteurju povrnjena naloga, da prouči bolezni sviloprejk, ki se je tedaj v Franciji tako nevarno razširjala in ki je presegla, da uniči celo svilorejo. Ko je po triletnem proučevanju v samočni koči v Sevenah sestavljala končno poročilo o svojih uspešnih študijah, ga je zadela kap. Po okrevanju je odpotoval Pasteur v Vilo Vičentino na Goriškem, kjer je imel avstrijski dvor veliko svilorejo, ki je tedaj tudi grozno hiral. Na podlagi svojih naukov je dosegel Pasteur tudi tukaj take rezultate, da mu je avstrijska vlada podelila za to nagrado v iznosu 10.000 goldinarjev.

V prepričanju, da so najhujše živalske bolezni, kakor vrančni prisad, kurja kolera in prašičja rdečica, povzročene po svojevrstni glivici cepljivki, je Pasteur izsledil, da se dà strupenost mikrobov izdačno ublažiti in da žival, cepljena s takim ublaženim kužilom, pridobiva tudi brez vsake nevarnosti zadostno odpornost proti vsaki istovrstni novi okužitvi, in kakor je že pred sto leti učil Jenner, uspešno cepiti človeka, tako je začel tudi Pasteur cepiti zdrave živali, s čemer si je stekel nevenljivih zaslug za Francijo in za celo človeštvo.

Pasteur je neumorno nadaljeval svoja raziskovanja ter v starih letih življenja proučeval zdravljenje pasje stekline. Potom vbrizgavanja osušenega mozga kuncov, cepljenih s steklini, se mu je posrečilo rešiti skoraj vsako vgriznjeno žival. Žal, da se mu to ni posrečilo tako pri prvih poizkusih na človeku; njegovi nasprotniki so uprizorili radi prvih neuspehov na človeku grozno gonjo proti njemu; toda ni nehal, ampak nadaljeval je svoje poizkuse na živalih, dokler se mu je leta 1885. posrečilo prvikrat rešiti od stekline tudi človeka. Od tedaj so začeli ustanavljati po mnogih mestih posebne Pasteurjeve zavode proti steklini, kjer se skoro vedno posreči rešiti ugriznenega človeka, če ta le ni preveč odlašal s prihodom v zavod.

Fr. Zelenik:

Predmet.

Večkrat slišimo zabavljanje proti birokratizmu, ki vlada v državni upravi in v državnih uradih. Ne morem reči, da mnogokrat to zabavljanje ni upravičeno in utemeljeno. Pomislimo samo, da je jugoslovenski birokratizem iznašel celo »poništenje« blaga. Država sama uničuje premoženjske predmete svojega državljanov, ako ji ne more odrajati kakih davkov ali pristojbin. Da je tako početje naravnost bedasto, ni treba poudarjati, saj z uničenjem hrpiha oba škodo, državljana in država. Vse zastonj, če se birokratizmu predлага, da naj tako blago proda na javni dražbi itd. Toda taki slučaji ne gredo na račun birokratizma, taki slučaji so le posledica gospodarske nesposobnosti. Zabavljanje proti birokratizmu sploh je napačno. Ne zabavljajmo proti birokratizmu samemu, ampak le proti njegovim izrastkom. Pomislimo, da vlada celo v zasebnih pisarnah okostenel birokratizem, ki povzroča mnogo brezplodnega dela.

Moderno čas onemogoča vsako okostenelost, ali povsod je vendarne more odpraviti in za to se marsikje mnogo piše in dela, uspeha pa ni.

Birokratizem predstavlja nekaka pravila, nekak red, po katerem je omogočeno in urejeno vzajemno delo. Nikakor ne gre, da bi vsak delal po svojem brez ozira na bližnjega. Delo se mora vršiti tako, da je uspešnejše, koristnejše in olajšano. Vrši se naj kolikor mogoče na enotni, vsem znani način, da se vršile dela izvršba do največje popolnosti in lahko delo drugi takoj nadaljuje, ako je prvi izvrševalec zadržan. Ta enotnost in red poveča uspeh dela. Ne sme pa ta enotnost postati železna srajca; jo

Začenši s prezirano vinsko glijivo je ženjalni Pasteur dosledno in vztrajno nastopal leto za letom z novimi poizkusi in dokazi o ne-precenljivem pomenu najdrobnejših živil kali za vse živiljenjske pojave narave od klečarstva do živinoreje in svoje delo razvijal je dalje do najvišje stopnje človeške zmožnosti, do obrambe ogroženega človeka pred raznovrstnim okuženjem. Pasteurjevi nauki se brez prestanka izpopolnjujejo v posebni vedi, v bakteriologiji, ki tvori podlago sodobnega zdravstva.

V čast Pasteuru so sezidali Francozi leta 1888. znameniti Institut Pasteur v Parizu, ki je postal prvi bakteriološki zavod na svetu. V njem je leta 1895. končal Pasteur svoje delovanje in tam so ga tudi v posebni kapelici položili k večnemu počitku.

M. Savić:

Naša industrija in obrti.

(Nadaljevanje.)

68. Čebedžiška domaća industrija na Visokem v Bosni.

V Bosni obstaja 22 rodbin, ki se bavijo z izdelavo volnenih odev od usnjarske volne, ki se dobiva pri strojenju ovčjih kož. Pri izdelavi odev je zaposlenih okrog 200 ljudi, ki predejo in tkoje prejo. Vsi izdelovalci odev so pravoslavne vere za razliko od usnjarev, ki so vsi turške vere.

Izdelajo lahko okrog 10.000 komadov odev, ako so zaposleni celo leto in ako imajo dovolj ugodne volne, ker je volna za odeva dobra samo od onih ovc in ovnov, ki se zakoljejo med 15. avgustom in 31. decembrom.

Poprej so imeli Trgovino z odevami v rokah Užičani gg. Muhamed aga, Gmer aga in Muhamet aga, potem pa so se leta 1908 izdelovalci odev (čebedžije) organizirali ter osnovali svojo zadružno, ki je odsedaj prevzela Trgovino z odevami. Čebedžiška zadružna je dobila posojilo 30.000 kron ter ima svojega kapitala sedaj okrog 200.000 kron. Poleg tega kapitala je pomagala tudi Zemaljska banka v Sarajevu s kreditom.

Čebad se izdeluje po številkah od 8. do 24. številke, medtem ko je štev. 8. široka m 1.20 in dolga m 1.35 do 1.30, je številka 24. široka m 1.80 ter dolga m 2.10.

Razume se, da čim daljša in čim širša je odeva, tem težja je. Številka 24. je težka 5% do 6 kg. Odev se imenuje bosanske kosmale odev. Sedaj se te odevje prodajajo, in sicer številka po 20 kron.

Za predenje se plača 3 krone za 1 kilogram, za trganje volne se plača 5 kron za 1 kg, in to z mojsirovo telivo. Ali pa se oddá volna v predelavo pod tem pogojem, da gre 10% v izgubo, a delavec dobi za 1 kg izdelane odevje 30 kron.

Poleg ovčje volne se lahko primeša v odevje do 50% od strojene volne s kože, iz katere se izdelujejo opoli za opanke, ali pa 10% jagnječeve volne.

Po tkanju se daje čebe na valjanje v valjarno. Pozimi se valja v 24 urah tri komade na stopo, poleti pa 16 komadov na stopo. Valjarna ima dve stope. Za valjanje se plača 2, 3, 4 ali 5 kron. Prej je obstajala še ena valjarna v Vruci na Bukovem, pol ure od Visokega, ki je imela dve stope, katero pa je uničil lastnik Turk iz verskega sovrašča proti čebedžijam, ki so pravoslavni, da mu ne bi hodili vlahi po njegovi zemlji.

Ta valjarna je delala dvakrat bolje in hitreje, ker je imela toplo vodo.

Poleg teh čebedžijev na Visokem je še šest čebedžijev v Lijevnu.

Vojno ministrstvo je sedaj naročilo, da se izdela 4000 odev za vojaško.

Ta interesantna in važna obrtna panoga zasluži, da ji posveti država posebno pažnjo.

69. Nabiranje, pranje, prebiranje in izvoz krp pri nas.

Pri nas obstajajo štiri večja trgovska podjetja, ki kupujejo in sortirajo krp, in sicer g. Adolf Kraus st. v Osijeku in Beogradu, Mandl in Šlezinger v Vinovcih, Bunc in Bijah v Zagrebu, ki so last v glavnem g. A. Krausa star.

iz Osijeka in Aleksander Török v Sarajevu. Oni kupujejo nesortirane cunje od malih Trgovcev s cunji, ki se nahajajo v vsakem večjem mestu države, ali pa, ki pohajejo od kraja do kraja ter zamenjujejo cunje za drugo blago.

Po cenilu g. M. Krausa, družabnika trdke A. Kraus v Beogradu, se letno nabere okrog 175 vagonov lanenih cunj v preblžni vrednosti 512.500 Din; 220 vagonov bombaževih cunj v vrednosti okrog 400.000 Din ter volnenih in drugih cunj 95 vagonov v vrednosti 500.000 Din, torej vseh krp skupaj v neprebranem in neškariranem stanju za okrog poldrug milijon dinarjev. Po cenilu g. Krausa se dobi na Hrvatskem 80 vagonov lanenih cunj, v Slavoniji 35, v Bosni 10, Dalmaciji 5; v Vojvodini 20 in v Sloveniji 5. Po isti cenilu dà bombaževih cunj Hrvatska 30, Slavonija 30, Bosna 20, Dalmacija 10, Vojvodina 60, Srbija 40 in Slovenija 30 vagonov. Enako dà volnenih krp Hrvatska 10, Slavonija 10, Bosna 20, Dalmacija 5, Vojvodina 20, Srbija 20 in Slovenija 5 vagonov letno.

Bombaževe krp služijo za izdelavo vate, za izdelavo papirja in kartona, kakor tudi za izdelavo vigogne-prediva.

Volnene krp se porabljam za izdelavo vseh vrst prediva ter volnenih izdelkov. Cunje se kupujejo vse skupaj ter se potem sortirajo po vrsti in ceni.

Iz belih pranih bombaževih krp izdeluje valo tovarna za valo v Beogradu g. Mike Eškenazija ter predstavnica in tkanica bombaža v Dugi-Resi na Hrvatskem. Od teh vrst cunj se je med vojno izdeloval tudi brezdimni smodnik ter ima vsled tega ta industrija važnost tudi za narodno obrambo. Iz belih bombažnih cunj se izdeluje tudi papir, in sicer v Radečah v Sloveniji, kjer porabi tovarna mesečno okrog dva vagona najfinješih bombažnih in lanenih cunj.

Iz barvanih bombažnih cunj se izdeluje igralni papir, lepenka za štrehe in papir za pivnike.

Iz lanenih cunj se izdeluje pri nas na Sušaku v tovarni Šmid-Lenis papir za cigarele ter se potrebuje v ta namen mesečno okrog pet vagonov cunj.

Volnene cunje potrebujejo in bodo potrebovale tovarne za volnene tkanine v Beogradu, v Kuli (Bački), v Leskovcu, v Ordelici, v Paračinu in v Šibeniku. Vsled velike potrebe volnenih cunj v vojni dobi, je nabiranje in sortiranje volnenih krp velike važnosti za narodno obrambo. Kakor smo videli, je nabiranje volnenih cunj važno kakor iz gospodarskega tako tudi iz narodnoobrambnega interesa in je treba vsled tega podpirati. Volnene cunje se niso izvažale, ker jih potrebujemo mi sami. To, kar nam je preosalo preko naše potrebe, se je izvažalo na Čehoslovaško in deloma v Anglijo in Francijo.

Važno je nabiranje cunj, ker se s tem dobiva zlato iz gnoja, toda ravno tako važno je, da se v lužemstvu sortirajo, perejo in z njimi oskrbuje domaća industrija ter se predela, kar ona potrebuje ter se v predelanem stanju izvaža. Iz tega vzroka bi bilo treba zasigurati sortiranje pri nas s izvozno carino.

Ker se sortiranje cunj, kakor smo videli, tudi pri nas vrši in se cunje predelujejo, je treba z ozirom na interes, ki jih imamo glede posameznih vrst cunj, izvoz popolnoma očiščiti, pri drugih pa pobirati malo carino, ki bi favorizirala njih predelanovo v lužemstvu. Ravno tako je treba jih predelavati ter jih v predelanem stanju izvažati. One vrste, ki bi se sortirane ne dale v tuzemstvu uporabiti in pa za slučaj, da bi imeli v izobilju volnene krve, bilo bi jih treba predelavati v umetno volno ter jih kot take prodajati, ali pa, da se bombažne cunje predelajo v valo ter se v tem stanju po pokritju domače potrebe izvažajo.

Ker bo naša industrija od dneva rasla, bomo kmalu v stanju, da bomo večino cunj predelali doma. Radi koristnosti nabiranja cunj je treba to delo podpirati z železniško tarifo. Tudi je navajati ljudstvo k temu, da cunje ne meče proč, marveč da jih hrani, nabora in prodaja.

Iz pravosodne prakse.

Obrtno sodišče.

Zdaj 18 let star tožitelj učil se je zidarstva pri drugem mojstru, kjer je izslopil, ko je manjšalo za polno učno dobo še eno leto. Za to zadnje leto vslopil je kot vajenc pri tožencu, ki se je zavezal plačevali mu za uro 10 kron, katere mezda se je zvišala pozneje na 12 kron. Pogodbo sklenil je s tožencem tožitelj sam brez svojega zakonitega zastopnika, naredila se je pa pogodba tudi pisorno pred zidarstvo zadrgo.

Se preden je dokončal učno dobo, je pa tožitelj tudi pri tožencu izslopil. Toženec mu pa ni hotel izročiti potrdila o izvršenem odlomku učne dobe. Vsled tega vložil je tožitelj po svoji materi in varuhinji pri obrtnem sodišču tožbo proti tožencu, zahtevajoč razvezo učnega razmerja in izročitev potrdila o izvršenem delu učne dobe. Tožbo opiral je na to:

- da pri sklepu učne pogodbe ni bil zastopan po svojem zakonitem zastopniku, dasi je bil še mladoleten;

- da ga toženec ni zadošno zaposloval, vsled česar je imel tožitelj premalo zasluga, kajti delovodja mu dela ni vedno odkazal, res pa on toženca tega ni povedal.

Toženec je ugovarjal, da je bila pogodba pravilno pred zadrgo sklenjena, delo je pa imel tožitelj vedno odzakano, kakor drugi delavci, pač pa je tožitelj večkrat delo zapustil in se šel sprehajat.

Po zasišjanju prič je obrtno sodišče tožbeni zahtevki zavrnili.

Prvi ugovor neveljavnosti pogodbe vsled tožiteljeve mladoletnosti spoznal je za neopravilen. Ko je namreč tožitelj sklenil s tožencem pogodbo, od katerega časa še ni preteklo leto, je bil star okoli 17 let. Vsekakor je bil toženec takrat, čeprav še mladoleten, vendar pa dorasel, star namreč nad 14 let. V tej starosti sme se mladoletnik, ki ga ne preživlja starši, samostojno zavezati za službovanje v smislu § 152 o. d. z. in ravno tako v smislu § 246 o. d. z. oni, ki je pod varuštvom in zmore varuh pogodbo le iz važnih razlogov predčasno razvezati. Pogodbo je pa tožiteljeva malo vsaj molče tudi odobrila, kajti bil je tožitelj z neno vednostjo nad pol leta vajenc pri tožencu.

Važnih razlogov za razrušitev učne pogodbe pa tudi ni bilo, kajti po izvedbah prič J. B. in J. V. dodeljevalo se je tožitelju delo vedno, kadar se je le zamoglo delati in se je nanj predvsem oziralo, kajti toženčev delovodja J. V. pravi kot priča, da je imel od toženca celo naročeno, da mora biti vajenc v prvi vrsti zaposlen.

Tožitelj se torej tudi na § 101, točka 2 b) obrinega reda ne more sklicevati, da bi namreč toženec svoje dolžnosti kot učni gospodar izredno zanemarjal, to tem manj, ker pravi sam, da se pri gospodarju zaradi premale zaposlenosti ni nikdar pritožil.

Vsled tega je bila zavrnitev tožbenega zahtevka opravičena.

Družba „ILIRIJA“, Ljubljana
Kralja Petra trg 8. Telefon št. 220.
Nakup gozdov. Prodaja vsakovrstnega lesa.

Prekuhanje žganja.

Premalo poznana, začo tudi skoro nikjer izrabljena je ugodnost, da sме oni, ki je skuhal žganje, bodisi trošarine prosti, bodisi proti plačilu troširane, to žganje, če ima najmanj 30 stopinj, prekuhati, ne da bi plačal za to kako trošarino.

V Sloveniji se žganje skoraj brez izjeme prekuha, začo bi se mogla omenjena ugodnost v znatni meri izkoristiti. Posebno odslej, ko so pogoji za dovolitev trošarine prostega prekuhanja napram prejšnjim predpisom značno olajšani.

Poprej je moral podjetnik žganjarne, ki je hotel prekuhati žganje, predvsem vložiti poseben opis obraovališča in prijaviti prekuhanje žganja — enako kakor

špiritne rafinerije — za cel mesec naenkrat in prekuhavači se je smelo le v posebnih, od žganjarne popolnoma ločenih prostorih.

Vse to je sedaj odpadlo. Kdor hoče prekuhavati žganje, ki ima najmanj 30 %, mu ni treba storiti drugega nego to, da vsaj 24 ur prej vloži pri pristojnem oddelku finančne kontrole v dveh izvodih sestavljeni pisorno prijavo.

Prijava se napiše na navadnem papirju in mora obsegati:

a) mesec, dan in uro, kdaj se bo prekuhanje pričelo in kdaj končalo;

b) koliko je žganja, ki se namešča prekuhavi, kakšna je njegova jakost in kolikov litrov čistega alkohola torej vsebuje dočično žganje (n. pr. 60 litrov žganja po 32° je 192 litrov alkohola);

c) datum in številka bolete o plačani trošarini na žganje, ki se namešča prekuhavi, kolikor se ni to žganje skuhalo trošarine prosti, in

č) ime, priimek in bivališče lastnika in redno številko žgalne priprave, na kateri se bo žganje prekuhavalo.

Ce je žganje skuhano za domačo potrebo brez plačila trošarine, mora podjetnik prijavi priložiti prijavn in pregledni list, ki ga je dobil, ko je svoječasno prijavil trošarine prosti kuhanje žganja.

En izvod prijave za prekuhanje vrne oddelek finančne kontrole podjetniku, en izvod pa pridrži za se v kontrolne svrhe.

Prekuhanje žganja se sme vršiti v žgalni sami, le če bi kdo obenem, ko na eni žgalni pripravi kuha žganje, hotel žganje na drugi žgalni pripravi prekuhavati, mora biti druga žgalna priprava (na kateri se prekuhava) postavljena v takem prostoru, ki ni niti v vrati, niti z okni, niti s kanali ali cevmi, niti po skupnem dvorišču ali kako drugače v zvezi s prostori, kjer se proizvaja žganje.

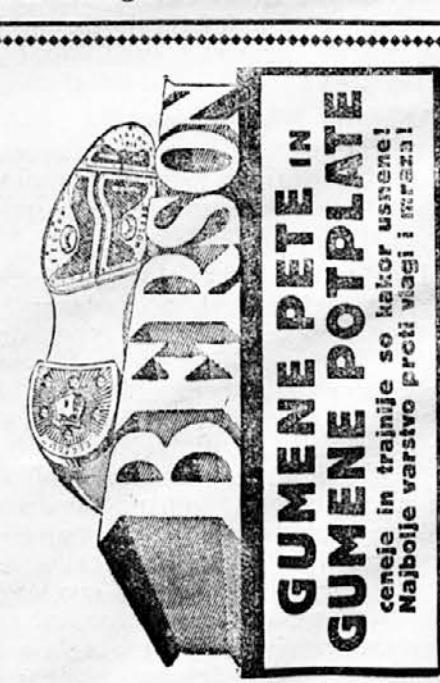
Ako se v času prekuhanja sicer ne kuha žganje, pač pa je v žganjarni za kuhanje pripravljena drozga, mora oddelek finančne kontrole, še preden se prične prekuhavati, vse posode z drozgo na primeren način zapečatiti.

Kdor bi prekuhaval žganje, ki ima 30 %, ne da bi to prekuhanje sploh prijavil finančni kontroli, se kaznuje z globo 100 dinarjev.

Kdor bi prekuhavanje žganja sicer pravilno prijavil, a bi začel prezgodaj žganje prekuhavati (vlyvali v kotelj, ali prekuhaval preko prijavljenega časa, se kaznuje z globo 20 do 50 dinarjev).

Z isto globo se kaznuje oni, ki prekuhanje žganja sicer pravilno naznani in tudi prekuhanje ob pravem času vrši, a se ugotovi, da ima žganje, ki ga prekuhava, manj nego 30 stopinj.

Nasprotno bi se kaznoval oni, ki bi prekuhaval žganje z manj nego 30 stopinjami ob neprijavljenem času (torej tudi pred prijavljenim pričetkom prekuhanja ali preko prijavljenega časa), zaradi tihotapljenja s plačilom redne trošarine za najmanj 24 ur in še z globo v višini dvakratnega zneska te trošarine.

Izvoz in uvoz.

Izvoz puranov v Anglijo. Pretekle dni so odposlali iz okolice Krapine v Anglijo okoli 17.000 zaklanih puranov po 75 K za 1 kg žive teže.

Trošarine prosi uvoz električnih žarnic, ki so namenjene za javno razsvetljavo v mesihih. Po pripombi k tar. št. 10 in 11 zakona o državnih trošarini so pri uvozu iz inozemsstva proste od trošarine električne žarnice, ki jih uvozijo mesne občine za javno razsvetljavo v mesnem področju. V smislu odloka generalne direkcije posrednih davkov št. 24.530 od 4. novembra 1922, ki ga je generalna direkcija z razglasom št. 325 z dne 15. decembra 1922 dostavila vsem carinarnicam, morajo mesne občine, ki se hočejo poslužiti te olajšave pri uvozu in carinjenju žarnic, predložiti razen predpisanih dokumentov še polrdilo pristojne politične oblasti, da je inštalacija mesne razsvetljave občinska last in ustanova ter da je blago uvoženo iz inozemsstva. Razen tega mora mesna občina predložiti še pismono izjavo, da bo uvožene žarnice uporabljala izključno za mestno javno razsvetljavo. Carinarnice morajo v svrhu kontrole glede uporabe uvoženih žarnic o vsakem uvozu žarnic obveščati finančno kontrolo v doličnem mestu, ki ima nadzorovali uporabo takih žarnic. Zgoraj označeno polrdilo in pismono izjavo se mora predložiti carinarnicam potom pristojnega poštnega urada, če prispejo žarnice v poštnih paketih.

Izvoz drv iz Avstrije v Italijo. Avstrija je v letu 1921. izvozila 35.000 vagonov lesa v Italijo, kar pomeni 60 % vsega uvoza lesa v Italijo.

Prepovedan izvoz jajc iz Ogrske. Vsled dviga cen je mažarska vlada prepovedala do 1. marca 1923 izvoz jajc.

Izvoz stekla iz Češkoslovaške. Leta 1921. je izvozila Češkoslovaška za preko dve milijardi čeških krov stekla.

Uvoz vina v Anglijo. Po statističnih podatkih raste v veliki meri konzum vin v Veliki Britaniji. V prvih 11 mesecih 1922 se je izpolnilo za 500.000 hl več vina nego lani v istem času.

Narodno gospodarske zadeve.

Trgovina.

Štarna mednarodna razslava v Pragi. V Pragi se gradi paviljon za stalno mednarodno razslavo, katere se udeleže švicarske, francoske, italijanske, nemške in češkoslovaške tvrdke. Izdajala bo list v francoskem, angleškem, nemškem in češkem jeziku pod naslovom: »International Commerce».

Cene koksa in premoga v ostriškem področju. V ostriškem področju so cene domačega premoga sledeče: premog v kockah 24.63 Kč, orehovci 23.24 Kč, prah 18.61 Kč, prani kockasti 26.85 Kč, kovaški premog 28.24 Kč; cene koksa: koks za livarne 34.73 Kč, koks v kockah 34.56 Kč, orehovci I. in II. 36.66 Kč, prah 14.49 Kč. Cene se razumejo po metrski stot od rudokopa.

Industrija.

Novo srbsko zadružno podjetje. Novosadski občinski zastop je odstopil srbski kmetijski družbi veliko zemljišče v bližini klavnice. Družba ustanovi tamkaj veliko podjetje za mlečne in mesne izdelke.

Pribramski srebrni rudniki. Do oktobra meseca 1922 se je izkopalo srebra v rečenih rudnikih 17.000 kg. Sirokovniki cenijo vso produkcijo za 1922. leto na 23.000 do 25.000 kg.

Producija železa v Avstriji. Producija surovega železa v Avstriji znaša po statističnih podatkih v trejem četrletju 1922 83.896 ton napram 97.738 tonam v drugem četrletju istega leta. V prvih devetih mesecih minulega leta je bila produkcija 244.095 ton. Povprečna produkcija bi znašala 300.000 ton. Izvoz surovega železa znaša v prvih devetih mesecih 22.000 ton.

Denarstvo.

Zlačna pariteča v Avstriji. Je za dobo od 1. do 7. januarja določena na 14.250 avstrijskih krov.

Carina.

Nemški zlati carinski nadavek znaša od 3. do 9. januarja 1923. l. 178.400 %.

Madžarska carinska tarifa. Iz Budimpešte poročajo: V Madžarski je v veljavi še carinska tarifa, ki je veljala v stari Avstro-Ogrski. Vendor je madžarsko finančno ministrstvo že pred meseci dovršilo posebno madžarsko carinsko tarifo, ki naj v kraljem slopi v veljavo. Nova carinska tarifa vzdrži sistem zaščitnih carin in prohibitičnih mer. Vlada ne bo predložila narodni skupščini carinske tarife same kot zakonski osnutek, temveč bo samo dala dovoliti ovirni zakon, ki naj finančnemu ministru dà pooblaščenje, da carine po lastnem predpisu povira v razmerju kakor zahteva razvoj gospodarskih razmer. To je naletelo na odporn trgovcev, ki vidijo v prohibitičnem sistemu nadaljnje oškodovanje konzumentskih krogov.

Monopoli.

Dohodki uprave monopolja v oktobru. Dohodki uprave monopolja od tobaka, žigic, papirčkov, soli, petroleja, pristojbin i. dr. za mesec oktober 1922 znašajo 174.581.782 Din.

Promet.

Prometne izpremembe. Sprejemanje in odpošiljanje necarinske sporovozne robe v vozovnih nakladih za Sisak loko in Sisak transit je pričenši z dnem 2. januarja 1923 zoper dovoljeno. — Prometna omejitev za posajo Nagyczigand in za progo Waldkirchen-Hindmühle je razveljavljena. — Sprejemanje pošiljk v vozovnih nakladih za postajo Filatorat je do nadaljnega ukinjeno. Medpolne pošiljke je zadržali in stavili pošiljaljem na razpolaganje. Izvzeta so živila in premog za električna podjelja in državne železnice. — Prometna omejitev za Regensburg loko in donavska pristanišča je razveljavljena in velja sledče: sprejemanje pošiljk v vozovnih nakladih za Regensburg loko in donavska pristanišča je do nadaljnega ukinjeno. Izvzeta so: živad, živila, selive, pošiljke za novo zemlje, režijske pošiljke, potrebščice za kurivo in sladkorna repa. — Za Sisak loko in Sisak transit je dovoljeno sprejemati tudi carinsko in necarinsko sporovozno komadno robo.

Gradnja ozkotirne proge v Banatu. Iz Zagreba poročajo: Spomladi prične gradnja ozkotirne železniške proge od Česterega do Bašide preko Torde v dolžini 12 km, kot stranska proga železnice Veliki Bečkerek — Žomboli. Pozneje se bo ta stranska proga podaljšala. Kredit bodo dale občine.

Povišanje železniške tarife v Nemčiji. V prvi polovici t. m. se povišajo osebne železniške tarife v Nemčiji povprečno za okoli 150 odstotkov.

Razširjajte Trgovski list!
Oglašajte v Trgovskem listu!

Dobava, prodaja.

Dobava sukna, škornjev, sukanca in oslog. Pri upravi vojne odeče I. v Beogradu se vrši dne 16. januarja i. l. ob 10. uri dopoldne oferljiva licitacija glede dobave raznega sukna za vojaške obleke, čepice itd., dne 20. januarja i. l. ob 10. dopoldne oferljiva licitacija glede dobave 3000 parov škornjev, dne 22. januarja i. l. oferljiva licitacija glede dobave 40.000 parov oslog. Predmetni oglas je v pisarni trgovske in obrtniške zbornice v Ljubljani interesentom na vpogled.

Razno.

Opozorjamo na današnji inserat »Mesne hranilnice ljubljanske«.

Nakazniške pristojbine v gotovini. Počenši s 1. dnem januarja i. l. se pristojbine za poštnne nakaznice ne plačujejo več v frankovih znamkah, ampak v gotovini (k pristojbinam za poštnne nakaznice se šteje nakaznina in izplačnina).

Emisija novih pristojbinskih kolkov. S 1. januarjem 1923 bo uprava državnih monopolov stavila v promet enolne pristojbinske kolke za igralne karte in domine. Pristojbinski kolki bodo izdani v vrednotah po 5, 10, 20, 50 par in po 1, 2, 3, 5, 10, 20, 50, 100, 250, 500 in 1000 Din, kolki za igralne karte in domine pa v vrednosti pa 50 Din. Kolki dosedanjih emisij se smejo uporabljati do konca januarja 1923; s tem dnem izgubijo veljavnost in se lahko še do 30. aprila 1923 zamenjajo pri vseh blagajnah, ki prodajajo kolke. Kolki za igralne karte in domine se lahko zamenjajo samo na carinarnicah v onih mestih, kjer se nahajajo zaloge kolkov uprave državnih monopolov.

Finančni minister carikom. Ker razne pritožbe zaradi neverjelnega postopanja nekaterih carinskih organov napram poljučemu občinstvu nikakor niso prenehale, je izdal finančni minister ukaz carikom, naj se vzdržujejo nepotrebnih sekatur občinstva in naj zaradi par dollarjev in frankov ne spravljajo cele države ob njen ugled. Zlasti priporoča finančni minister carinskim organom vladu napram državljanom zaveznih in prijateljskih držav.

Denarno stanje pokojninskega zavoda za nameščence. Pokojninski zavod za nameščence v Ljubljani poroča, da je bilo njegovo denarno stanje dne 31. decembra 1922 nastopno: Blagejna 61.195 Din, čekovni urad 48.730 Din, Jadranska banka 345.579 Din, Ljubljanska kreditna banka 334.065 Din, Trgovska banka 56.935 Din, Slovenska banka 107.926 Din, Obrlna banka 272.652 dinarjev, Slavenska banka 304.611 Din, Zadružna gospodarska banka 301.494 dinarjev, Splošno kreditno društvo 257.428 Din. Razen tega 7-odslošno investicijsko drž. posojilo. Ostanki je naložen, kakor predpisano, deloma v državnih papirjih, deloma v nepremičninah.

Stanovanjska naredba. Ker je z 31. decembrom 1922 prenehala veljavnost stanovanjske naredbe, je ministrstvo za socialno politiko izdal odlok, v katerem obvešča, da je na podlagi stanovanjskega zakona od 30. decembra 1922 o njegovem izvrševanju zajamčena vsem najemnikom do 1. januarja 1925 neodpovedljivost.

Podaljšanje roka za podpisovanje zlatega posojila v Avstriji. Rok za podpisovanje osemnajstletnega zlatega posojila v Avstriji je podaljšan do dne 16. januarja.

Nova italijanska poštna tarifa. S 1. januarjem je stopila v veljavo v Italiji nova poštna tarifa. Pristojbina za pismo v inozemstvo stane 1 liro, dopisnica v inozemstvo 60 centesimov.

Češkoslovaško - italijanske dogovore glede blagovnega prometa preko Trsta. je italijanski ministrski svet dne 29. m. m. odobril.

Izprememba imena »Južna železnica«. Kakor piše Bosanski Loyd bo dobila privilegirana družba južne železnice kmalu novo ime. Imenovala se bodo »Centralno evropska južna železnica«.

Zakon o gozdovih. Ministrstvo za šume in rude je dovolilo podaljšanje roka za predlaganje mišljenc glede osnove zakona o šumah do 15. januarja.

Zgradba palače francoske poslanosti v Beogradu. Francoski senat je odobril potreben kredit za zgradbo lastne palače za francosko poslanstvo v Beogradu.

Štrajk v Slavonskem Brodu. V tovarni za vagone štrajka nad 1000 delavcev. Do štrajka je prišlo, ker zahteva tovarna akordno delo, delavci pa na to niso hoteli pristati.

Nezaposlenost na Angleškem pomehava. Po najnovejših poročilih je znašalo število nezaposlenih na Angleškem dne 18. decembra 1.359.000, in j. za 29.000 manj nego prejšnji teden in za pol milijona manj kakor začetkom leta 1922.

Tržna poročila.

Novosadska blagovna borza, 2. jan. Pšenica baška 7 vagonov 437.50—440, banatska 4½ vagona 432.50, ječmen baški 1 vagon 312.50, 2 vagona 325, oves baški eksekutiven 1 vagon 300, turščica baška suha 5 vagonov 292.50, nova 85 vagonov 220—262.50, v stolžih (štokih) 4 vagone 175—177.50, fižol beli baški 2 vagona 376, moka pšenična »griffig« 625 ponudba, št. 2 5 vagonov 487—485, otrobi 2 vagona 170.

Borza

dne 3. januarja 1923.

Zagreb. Devize: Dunaj 0.1332 do 0.1345, Berlin 1.32—1.35, Pešta 3.80 do 3.90, Milan 434.50—487.50, London 437 do 440, Newyork ček 93.50—94.50, Pariz 690—695, Praga 290—293, Svica 1775—1792.50, Varšava 0.58. Valute: dolar 92—93, avstr. krone 0.134, franki 680—685, lire 480—483. Efekti: Jugoslovanska banka 102, Ljublj. kreditna banka 200, Slavenska banka 102.50 do 104, Praštediona 1065—1075, Trbov. premogokopna družba 370.

Beograd. Devize: Bukarešl 52.72 do 55, Berlin 1.32—1.35, Dunaj 0.135 do 0.14, Pešta 3.95—4.10, Solun 103—105, Sofija 62.50—63, Pariz 675—685, Praga 293—293.50, Zeneva 1770.50—1784, Milan 480—484, Newyork 93.60—93.75, London 432.50—436.50. Valute: dolar 92.50, franki 672—683, madžarske krone 3.80—4.10, leji 52—52.55.

Curih: Berlin 0.07, Newyork 528.25, London 24.54, Pariz 38.50, Milan 27.15, Praga 16.20, Budimpešta 0.2175, Bukarešl 3.05, Beograd 5.60, Sofija 3.50, Varšava 0.03, Dunaj 0.0075, avstr. krone 0.0076.

Praga: Dunaj 4.65, Berlin 44, Rim 166.75, Budimpešta 135.25, Pariz 239.25, London 149.25, Newyork 32.05, Curih 609.75, Beograd 36.75.

Berlin: Dunaj 10.62, Budimpešta 3.02, Milan 38.403, Praga 22.693, Pariz 55.111, London 34.663.12, Newyork 750.618, Curih 142.891, Beograd 7880.

JOSIP PETELIN

Ljubljana, Sv. Petra nasip 7
se priporoča na veliko, galerijska,
kravate, srajce, palice, potrebske
in sedlarje, toaletno in brivsko
milo, gumbi, sukanec, svila za
vezenje čipk, vezenine.

Zahtevajte

„MEDICINAL KONJAK“

z znamko

„ALKO-modri križec“

in najfinje krem likerje!

„ALKO“, Ljublj

Sporočamo gg. trgovcem, da se je ustanovila v interesni skupnosti z našo francosko-jugoslovensko trgovsko družbo nova tvrdka

J. LAVRIČ & Cie, trgovska družba z o. z., MARIBOR, Krekova ul. 13

ki se bo bavila samostojno ali v zvezi z našo družbo z vsemi mednarodnimi trgovskimi posli.
J. LAVRIČ & Cie, S. a. r. l. STRASBOURG 1.
Rue de la pierre large.

IVAN ZAKOTNIK

Telefon St. 379.

mestni tesarski mojster

Telefon St. 379.

LJUBLJANA, Dunajska cesta 46.

Vsakovrsna tesarska dela, kakor: moderne lesene stavbe, ostrešja za palače, hiše, vile, tovarne, cerkve in zvonike; stropi, razna tla, stopnice, ledeneice, paviljoni, verande, lesene ograje itd.

Gradba lesenih mostov, jezov in mlinov.

Parna žaga.

Tovarna furnirja.

Maraskino Morpurgo

Čašica tega delikatnega likerja je nepopisan užitek!

Priporočamo: Cognac Dalmatia Medicinal in druge izbrane likerje, žganja, ekstrakte in sirupe.

Prva odlikovana dalmatinska parna destilacija V. MORPURGO, SPLIT.

Zastopnik: ADOLF KORDIN, Ljubljana, Beethovnova ul. 9.

JUG & ZUPANČIČ

CELJE, Narodni dom.

Manufaktur en-gros.

Manufaktur en-gros.

Zastopstvo in tovaniška zaloga tovarn

FRANC M. RHOMBERG v Dornbirnu in J. G. ULMER v Dornbirnu.

Tomaževa žlindra, kalijeva sol, kajnit, koks za kovače ter livarne, bencin in amerikanski petrolej vedno v zalogi.

TONEJC & ROZMAN, MARIBOR.

Underwood najboljši ameri- kansi pisalni stroj sedanjosti! **Opalograph** razmnoževalni aparat, razmnožuje strojno in ročno pisavo potom neizrabljive steklene plošče

Glavno zastopstvo za Jugoslavijo
The Rex Co. Ljubljana, Gradišče 10.
Moderno vrejena popravlilnica vseh pisal. strojev.

AVTO

bencin, pnevmatika, olje, mast, vsa popravila in vožnja. Le prvorstno blago in delo po solidnih cenah nudi Jugo-Avto, d. o. z. v Ljubljani.

Priporočamo veletrgovino

JOSIP PETELINC

Ljubljana, Sv. Petra nasip 7
Najboljši šivalni stroji v vseh opremah Grätzner, Kaiser, Adler za rodbinsko in obrtno rabo, istotam igle, olje ter vse posamezne dele za vse sisteme na veliko in malo.

Ivan Kravos

Trgovina:
MARIBOR, Aleksandrova c. 13.

Delavnica:
MARIBOR, Koroška cesta 17.
Telefon inter. 207.

Konjske opreme in potrebsčine za konje, kovčeki in različni torbarski izdelki, gornilni vezalni jermen, gamaše i. t. d.

F. STRUPI

CELJE
Kralja Petra cesta

Veletrgovina stekla,
porcelana, svetiljk ter
raznovrstnih šip itd.

Karol LOIBNER

CELJE.

Kupim vsako množino šampanjske buteljke, konjak bordo steklenice po $\frac{7}{10}$ litra po najvišji ceni. — Ponudite takoj.

Mavec - gips

portland- in roman-cement, apno, opeko, umetni škrilj, strešno in izolacijsko lepenko, watprof, karbolej, drvočement, razne žblebi nudi po najnižji ceni

Kosta Novakovič in dr.

veletrgovina
s stavbenim materialom
LJUBLJANA,

Miklošičeva cesta štev. 13.
Prevzame se tudi izpeljava xylo-lithnih tlakov.

OBJAVA.

Mestna hranilnica ljubljanska

naznanja, da vsled dovoljenja nadzorstvene oblasti sprejema poleg hranilnih vlog na knjižice, katere od 1. januarja 1923 dalje obrestuje po čistih

50 | 0

tudi vloge v tekočem računu, ki jih obrestuje proti odpovedi tudi višje. Kakor na vloge na hranilne knjižice, jamči tudi za vloge v tekočem računu mesto Ljubljana z vsem svojim premoženjem in vso davčno močjo.

Stanje hranilnih vlog
320 milijonov kron.

Mestna hranilnica ljubljanska
Prešernova ulica štev. 3.